

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4
“GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”

ภาวะผู้นำการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา Leadership in budget management in educational in Stitutions

อัศวพันธ์ นวนจันทร์

รศ.ดร.นันทิยา น้อยจันทร์

ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

e-Mail: s64561802045@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

ภาวะผู้นำกับการบริหารงานงบประมาณเป็นกลไกและเครื่องมือสำคัญที่กระตุ้นให้สถานศึกษาดำเนินการเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้นำสามารถมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยใช้แรงจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลปฏิบัติตามความต้องการ โดยมีการวางแผนแบบเบ็ดเสร็จในการใช้งบประมาณที่มี รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ถูกต้องตามระเบียบและทันต่อเวลาที่กำหนด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการผลักดัน สนับสนุนให้สถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรให้ได้มาตรฐาน ฉะนั้นภาวะผู้นำกับการบริหารงานงบประมาณจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการดำเนินงานเป็นอย่างมากส่งผลให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ/ การบริหารงานงบประมาณ

Abstract

Budget management and leadership are essential mechanisms and tools that motivate educational institutions to respond to sudden changes. By inspiring people or groups to take action in support of their needs, leaders can influence others. This can be achieved with a comprehensive plan to use the available budget, including procurement for maximum benefit and budget expenditure that is effective, meets the goals, is correct in accordance with the rules, and is completed on time. This is crucial in encouraging and assisting educational institutions to adapt and boost their operational effectiveness in order to satisfy criteria. As a result, effective management of the budget and leadership are crucial for the operation to succeed and reach its objectives.

Keywords: Leadership/ budget management

บทนำ

สภาพสังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการองค์กรต่าง ๆ จะต้องก้าวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำในการบริหารจัดการองค์กรหรือสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กรหรือสถานศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถที่จะนำพาองค์กรให้เจริญเติบโตและอยู่รอดได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง มีความเป็นเลิศ และยั่งยืน ผู้บริหารนับเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในสถานศึกษาในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมายุคที่สิ่งต่าง ๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงจำเป็นที่สถานศึกษาต้องมีการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรจำเป็นต้องใช้งบประมาณในการบริหาร ผู้นำที่ดีต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ซึ่งเป็นบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมทางการศึกษาที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหาร เพื่อให้สถานศึกษามีการจัดการศึกษาอย่างเป็นอิสระ คล่องตัว และสามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบต่อสังคม มีระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ ประสานความร่วมมือกันโดยใช้ทรัพยากร และเทคนิคต่างๆ อย่างเหมาะสมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ ไม่ว่าจะเป็นเป็นภารกิจการงานเกี่ยวกับการศึกษา การวิเคราะห์ การจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษา การวางแผนกลยุทธ์ จัดทำข้อมูลทรัพยากร จัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษาที่มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2550: 40-41)

ความหมายของภาวะผู้นำ

ในยุคปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและมีความสามารถในการเป็นผู้นำสามารถจัดการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ มักมีคำกล่าวและนิยามเกี่ยวกับภาวะผู้นำไว้หลากหลายความหมาย ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ “ภาวะผู้นำ” ดังนี้

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความสามารถที่จะกระตุ้นหรือมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยใช้แรงจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความต้องการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยยนต์ เสรีรุ่งเรืองยุทธ (2548: 4) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำว่าหมายถึง กระบวนการในการผลักดันให้กิจกรรมหรือภารกิจของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ โดยผู้นำต้องเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและต่อความพึงพอใจของสมาชิกในกลุ่ม โดยที่รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2551: 11) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำไว้ 8 ข้อ ดังนี้

1. เป็นความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในด้านการกระทำตามที่ผู้นำต้องการและสามารถจูงใจบุคคลอื่นให้กระทำกิจกรรมที่ช่วยให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้
2. เป็นกระบวนการความเป็นผู้นำจากการใช้อิทธิพลที่จะควบคุมและประสานงานกิจกรรมของสมาชิกกลุ่มให้บรรลุเป้าหมาย
3. เป็นลักษณะความสัมพันธ์ทางอำนาจอย่างหนึ่งของผู้นำจนได้รับการยอมรับนับถือในพฤติกรรมของตนจากสมาชิกกลุ่ม และกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

4. อิทธิพลในตัวของผู้นำที่นำมาใช้ให้เข้ากับสถานการณ์ โดยการชี้แนะผ่านกระบวนการสื่อสารเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

5. การกระทำร่วมกันระหว่างบุคคล โดยมีบุคคลหนึ่งทำหน้าที่ให้การชี้แนะการกระทำดังกล่าวทำให้บุคคลอื่นเชื่อมั่นในผลงานของตนซึ่งสามารถพิสูจน์ได้จากลักษณะการแสดงออกในการชี้แนะตามที่ตนได้แนะนำไว้

6. ความคิดริเริ่มและการรักษาสภาพความเชื่อถือในการปฏิบัติการร่วมกัน

7. การที่บุคคลมีอิทธิพลมากและทำให้เกิดการยอมรับเกี่ยวกับการบริหารงานประจำในองค์กร

8. เป็นกระบวนการในการใช้อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินการของกลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และมีการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมในการทำงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตลอดจนใช้อิทธิพลให้กลุ่มดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของตน และ Bass (1990: 3) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำตามที่มีผู้ให้ไว้และได้จำแนกความหมายของภาวะผู้นำออกเป็น 12 กลุ่ม ดังนี้

1) ภาวะผู้นำในฐานะที่เน้นกระบวนการของกลุ่ม (Leadership as a focus of group processes) ตามแนวคิดนี้การกำหนดตำแหน่งของผู้นำเป็นจุดศูนย์กลาง หรือจุดแกนกลางของกิจกรรมกลุ่มนิยามภาวะผู้นำตามแนวคิดนี้ จึงมักสะท้อนผู้นำเป็นจุดรวมของความร่วมมือจากบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่มที่มีความแตกต่างกัน

2) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นบุคลิกภาพและผลของบุคลิกภาพ (Leadership as a personality and its effects) คำนิยามต่าง ๆ ของภาวะผู้นำตามแนวคิดนี้ ส่วนใหญ่จะให้ความหมายภาวะผู้นำโดยยึดหลักด้านคุณลักษณะปรุงแต่ง (Personality attributes) หรือคุณสมบัติที่เป็นจุดเด่นของผู้นำเอง ซึ่งสามารถทำให้ผู้อื่นเต็มใจที่จะปฏิบัติตามภารกิจที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุผลสำเร็จ

3) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการกระทำหรือพฤติกรรม (Leadership as an Act or Behaviors) เป็นนิยามที่มีแนวคิดเน้นพฤติกรรมหรือการกระทำในส่วนของผู้นำที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมหรือการกระทำขึ้นในบุคคลอื่น รวมทั้งการกระทำของผู้นำร่วมกับผู้อื่นในการดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน คำนิยามเหล่านี้เป็นความพยายามที่จะหาคำตอบว่า "ผู้นำทำอะไร"

4) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการบรรลุเป้าหมาย (Leadership as an instrument of goal achievement) ความหมายของเพราะผู้นำตามแนวคิดนี้เชื่อว่า ภาวะผู้นำเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยในการจูงใจและการประสานงานขององค์กรเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

5) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นผลที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ (Leadership as an emerging Effect of Interaction) แนวคิดของความหมายภาวะผู้นำในกลุ่มนี้ไม่เชื่อว่าภาวะผู้นำเป็นเหตุ (Cause) ทำให้เกิดการกระทำของกลุ่มแต่ภาวะผู้นำเป็นผล (Effect) ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกของกลุ่มมากกว่ากล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำกลุ่มนี้เชื่อว่าภาวะผู้นำเป็นผลหรือสิ่งที่งอกเงยตามมา (effect or outgrowth) ที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ของบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่มเป็นหลัก

6) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นความแตกต่างของบทบาท (Leadership as a differentiated role) เป็นกลุ่มของนิยามที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีบทบาท (Role theory) ซึ่งมีมุมมองที่ว่าสมาชิกของระบบทางสังคมจะมีบทบาทที่แตกต่างกัน ตามความจำเป็นต่อการทำให้ระบบสังคมเจริญก้าวหน้า ภาวะผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของระบบสังคมดังกล่าวที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ในแง่ความต้องการและบทบาทที่แตกต่างกันในระบบสังคม (กลุ่ม) สมาชิกแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบงานที่ตนได้รับมอบหมาย เพื่อให้บรรลุ

เป้าหมายของกลุ่มภาวะผู้นำในแนวนี้จึงเป็นบทบาทที่เกิดขึ้นจากการบูรณาการบทบาทของบุคคลอื่น เพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าแก่ระบบสังคม

7) ภาวะผู้นำในฐานะที่มุ่งด้านโครงสร้าง (Leadership as the imitation structure) ทิศนะภาวะผู้นำในแนวนี้เห็นว่า เป็นกระบวนการในการริเริ่มและดำรงรักษาโครงสร้างของบทบาทและรูปแบบความสัมพันธ์ของบทบาทต่าง ๆ มีการระบุหน้าที่ของภาวะผู้นำในการทำให้ระบบการตัดสินใจต่างๆที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามโครงสร้างการบริหารจัดการขององค์การ

8) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นศิลปะก่อให้เกิดการยินยอมตาม (Leaderships the art of inducting compliance) เป็นกลุ่มของนิยามที่มองภาวะผู้นำในแง่การหล่อหลอมกลุ่มเข้ากับเจตจำนงความต้องการและความปรารถนาของผู้นำ มุมมองของการเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการยินยอมตาม และเป็นการให้อิทธิพลในลักษณะทิศทางเดียวคือจากผู้นำถึงผู้ตามโดยไม่สนใจต่อความต้องการของผู้ตาม นิยามภาวะผู้นำจึงมองผู้นำเป็นผู้ควบคุมทางสังคมต่อบุคคลอื่นหรือภาวะผู้นำเป็นศิลปะที่ก่อให้เกิดการยินยอมที่ผู้อื่นยอมปฏิบัติในสิ่งที่ผู้นำต้องการ

9) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นการใช้อิทธิพล (Leadership as the exercise of influence) คำว่า "อิทธิพล" (influence) ของนิยามกลุ่มนี้มีความหมายที่ไม่ใช่การครอบงำ (Dominance) การควบคุม (Control) หรือการบีบบังคับให้ต้องทำตาม (Forcing of compliance) แต่อย่างไรก็ตาม มีความหมายกว้างที่เป็นการใช้ความพยายามด้วยวาจาและการและกระบวนการสื่อสารให้เกิดการเห็นคล้อยตาม หรือเป็นกิจกรรมด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สามารถก่อให้เกิดความร่วมมือในการไปสู่เป้าหมาย เมื่อคนเหล่านั้นเห็นพ้องด้วยหรือมีความต้องการเช่นนั้นด้วยเช่นกัน

10) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นรูปแบบของการจูงใจ (Leadership as a form of persuasion) นิยามภาวะผู้นำตามแนวนี้สะท้อนถึงการจูงใจผู้อื่นด้วยวิธีการใช้เหตุใช้ผลอย่างแน่น เพื่อให้เกิดการเห็นดีเห็นงามตามตน

11) ภาวะผู้นำในฐานะความสัมพันธ์ของอำนาจ (Leadership as a power Relationship) เป็นการนิยามภาวะผู้นำที่มาจากบทบาทการใช้อำนาจ โดยเฟรนช์และราเวน (French & Raveven,1995) ได้ให้นิยามภาวะผู้นำจากแง่มุมของความสัมพันธ์ของอำนาจแบบต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างสมาชิกของกลุ่ม เช่น ความสัมพันธ์ของอำนาจระหว่างบุคคล (Interpersonal power) เป็นผลที่เกิดจากอำนาจต่าง ๆ ได้แก่ อำนาจการอ้างอิง (Referent) อำนาจจากความเชี่ยวชาญ (Expert) อำนาจจากการให้รางวัล (Reward) อำนาจจากการบังคับ (Coercive) และอำนาจตามกฎหมาย (legitimate) เป็นต้น

12) ภาวะผู้นำในฐานะเป็นการผสมผสานระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ (Leadership as a Combination of elements) นิยามของภาวะผู้นำตามแนวนี้เกิดจากการผสมผสานนิยามต่าง ๆ ของภาวะผู้นำเกิดเป็นนิยามภาวะผู้นำขึ้นใหม่ที่ให้ความหมายที่กว้างขวางและครอบคลุมหลายด้านได้มากขึ้น ตัวอย่างเช่น ภาวะผู้นำคือการใช้อิทธิพลที่มีใช้บังคับข่มขู่ เพื่อประสานสมาชิกให้รวมตัวเป็นกลุ่มในการปฏิบัติภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม หรือการผสมผสานระหว่างอำนาจหรือบุคลิกภาพที่เป็นนิยาม หรือความหมายของผู้นำแบบเปลี่ยนสภาพ (Transformation Leader) ว่าเป็นผู้ที่มีทักษะเป็นศูนย์กลางของการเปลี่ยนแปลงที่ทรงความรู้ มีอำนาจและมีพลัง ผู้นำเช่นนี้เป็นผู้นำที่มีความกล้าหาญ เอาใจใส่ต่อผู้อื่น ยึดมั่นและขับเคลื่อนด้วยค่านิยม

จากที่กล่าวมาจึงสรุปความหมายของภาวะผู้นำว่าหมายถึง ความสามารถที่จะกระตุ้นหรือมีอิทธิพลเหนือผู้อื่นโดยใช้แรงจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความต้องการ และสามารถใช้กระบวนการในการผลักดันให้กิจกรรมหรือภารกิจของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายของกลุ่มที่ตั้งไว้ ผู้นำต้องเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานและความพึงพอใจของสมาชิกในกลุ่ม

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

ในการปฏิบัติงานร่วมกันในหน่วยงานหรือองค์กร การมีภาวะผู้นำนับเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องมี เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้กำหนดนโยบาย วางแผนงาน และตัดสินใจในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึง “ความสำคัญของภาวะผู้นำ” ดังนี้

ความสำคัญของภาวะผู้นำ ถือว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำแต่ละคนที่แสดงออกในพฤติกรรมต่าง ๆ เกี่ยวข้องกับกระบวนการโน้มน้าวบุคคลหรือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้และมีอิทธิพลกับกลุ่มคนสามารถตัดสินใจสั่งการ ซึ่งจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารและครองใจผู้อื่นได้ สอดคล้องกับ บุญเลิศ อ่อนกุล (2545: 35) และบุญญาธิ์ พันธุ์ภักดี (2546: 18) ให้ความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำเป็นคุณสมบัติส่วนตัวของผู้นำแต่ละคนที่แสดงออกในพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการตัดสินใจสั่งการ เพื่อที่จะทำให้ผู้ร่วมดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และศักดิ์ไทย สุรกีจวรร (2549: 30-31) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำไว้ว่า ภาวะผู้นำจะต้องมีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการโน้มน้าว มีอิทธิพลกับกลุ่มคนซึ่งจะต้องใช้ความสามารถในการบริหารตนเองและครองใจผู้อื่นได้ โดยสามารถใช้คนอื่นทำบางอย่างตามเป้าหมายและแนวทางที่ตนวาดฝันหรือคาดคะเนเองได้

จากที่กล่าวมาจึงสรุปความสำคัญของภาวะผู้นำว่าเป็นคุณสมบัติที่สำคัญส่วนตัวของผู้นำในการแสดงออกของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการโน้มน้าวบุคคลหรือกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

บริหารงานงบประมาณ

การบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวของสถานศึกษา จึงทำให้มีคำกล่าวและนิยามเกี่ยวกับบริหารงานงบประมาณไว้หลากหลายความหมาย ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับ “บริหารงานงบประมาณ” ดังนี้

การบริหารงานงบประมาณคือ การวางแผนแบบเบ็ดเสร็จการใช้งบประมาณที่มีรวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ถูกต้องตามระเบียบและทันต่อเวลา สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2550: 40-41) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานงบประมาณ เป็นภารกิจงานเกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์การจัดและพัฒนาศึกษาของสถานศึกษา มีการวางแผนกลยุทธ์ จัดทำข้อมูลทรัพยากร จัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ และจัดตั้งกองทุนเพื่อการศึกษา มีการกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณของสถานศึกษา โดยที่ชูปรี ม่วงกุ่ม (2558: 14) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานงบประมาณว่าหมายถึง การดำเนินงาน การของบประมาณตามแผนที่วางไว้ในด้านการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้ทั้งผลผลิตและผลลัพธ์ รวมถึงการประมาณการบริหารกิจการขององค์กร และค่าใช้จ่ายให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ถูกต้องตามระเบียบทันเวลา และเพื่อประโยชน์

สูงสุด สุพจน์ หนองงมีทรัพย์ (2559: 19) ได้ให้ความหมายของการบริหารงบประมาณว่า หมายถึง แผนเบ็ดเสร็จที่แสดงออกในรูปแบบตัวเงิน พร้อมกับแสดงโครงการดำเนินงานทั้งหมดภายในระยะเวลาหนึ่ง ๆ ตลอดจนการประมาณค่าใช้จ่าย และทรัพยากรที่จำเป็น สำหรับการดำเนินโครงการให้บรรลุ เป้าประสงค์ ตามระยะเวลาที่กำหนดนั่นเอง และกรีฑาพล แสนคำ (2561: 24) ได้ให้ความหมายคำว่า การบริหาร งบประมาณคือ แผนการปฏิบัติงานที่พิจารณาเงินที่ต้องใช้เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการนำนโยบายและ แผนงานของหน่วยงานราชการไปปฏิบัติตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและควบคุมไม่ให้เกิดการรั่วไหลของ เงินงบประมาณ

จากที่กล่าวมาจึงสรุปความหมายของการบริหารงานงบประมาณว่าหมายถึง การวางแผน แบบเบ็ดเสร็จ การใช้งบประมาณที่มีรวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุ เป้าหมายที่วางไว้ และการใช้จ่ายงบประมาณให้มีประสิทธิภาพตรงตามวัตถุประสงค์ถูกต้องตามระเบียบ และทันต่อเวลาที่กำหนด

ภาวะผู้นำการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษา

ภาวะผู้นำกับการบริหารงานงบประมาณในสถานศึกษาผู้บริหารที่ดีต้องมีภาวะผู้นำได้แก่ ความสามารถที่จะกระตุ้นหรือมีอิทธิพลเหนือผู้อื่น โดยผู้นำสามารถใช้แรงจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตาม ความต้องการ และใช้กระบวนการในการผลักดันให้กิจกรรมหรือภารกิจของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้นำต้องเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน ความพึงพอใจของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ผู้นำสามารถวางแผนการใช้งบประมาณที่มีรวมถึงการจัดซื้อจัดจ้าง ให้มีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุด ตรงตามวัตถุประสงค์ถูกต้องตามระเบียบและทันต่อเวลา เพื่อพัฒนา องค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สรุป

การบริหารงบประมาณของผู้บริหารสถานศึกษากลายเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จของสถานศึกษา และมีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการองค์กรเป็นอย่างดี การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาเป็นภารกิจงาน เกี่ยวกับการศึกษา วิเคราะห์ การวางแผนกลยุทธ์ การจัดทำระบบฐานข้อมูลสินทรัพย์ การกำกับ ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้งบประมาณของสถานศึกษา รวมถึงการจัดซื้อจัดจ้างให้เกิดประโยชน์ สูงสุด การใช้จ่ายงบประมาณ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ ถูกต้องตามระเบียบ และทันต่อเวลาที่กำหนด ตอบใจหทัยความคาดหวังขององค์กรและเพิ่มการตอบสนองต่อสังคมได้หลากหลาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะของผู้บริหารต้อง ปรับเปลี่ยนไปจากเดิม จำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำคือเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ ได้รับความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีความรู้ความสามารถ และมีความสัมพันธ์หรืออิทธิพลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย ร่วมกันโดยมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เผชิญได้ โดยอาศัยอำนาจหน้าที่หรือการกระทำของผู้นำ ในการชักจูงหรือชักนำบุคคลให้ปฏิบัติงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ และผู้บริหารต้องมีการพัฒนา ตนเองในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งต้องมีศักยภาพในการแสวงหาวิธีการ ทักษะ และความสามารถในการนำพาองค์กร

ให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบโจทยความคาดหวังขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

จะเห็นได้ว่าการบริหารงบประมาณของผู้บริหาร ภาวะผู้นำเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อผู้บริหารองค์กรเป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะองค์กรด้านการศึกษา สอดคล้องกับบัณฑิตาภรณ์ ศรีคำภา (2556: 133) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี พบว่า ปัจจัยทางการบริหารเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้นำในการบริหารงานภายในสถานศึกษา ทั้งสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรต่างๆ ให้บรรลุความสำเร็จได้ โดยเฉพาะด้านงบประมาณ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารที่จะสามารถนำพาสถานศึกษาให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันได้

อ้างอิง

- กริธาพล แสนคำ. (2561). ปัญหาและแนวทางการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. คุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบ นิตบุคคผล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชูปรี ม่วงกุ่ม. (2558). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐนิช ศรีลาคำ. (2548). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรคุรุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ธวัช บุญยมนิ. (2550). ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลง. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บัณฑิตาภรณ์ ศรีคำภา. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางการบริหารกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี. ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา คณะคุรุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สุพจน์ หนองมีทรัพย์. (2559). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมทักษะการคิดของนักเรียนประถมศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศักดิ์ชัย ภูเจริญ. (2558). ภาวะผู้นำของผู้บริหาร. เอกสารประกอบการเรียนรายวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา. (ม.ป.ท.): (ม.ป.พ).